Stadskerk Nijmegen (OCP), 19 november 2023, 9e zondag van de herfst,
voorganger: ds. Paul Oosterhoff (PKN)

[1e lezing: Ezechiël 34,11-17] (Nieuwe Bijbelvertaling)
11 Dit zegt God, de HEER: Ik zal zelf naar mijn schapen omzien en zelf voor ze zorgen. 12
Zoals een herder naar zijn kudde op zoek gaat als zijn dieren verstrooid zijn geraakt, zo zal ik
naar mijn schapen op zoek gaan en ze redden, uit alle plaatsen waarheen ze zijn verdreven
op een dag van dreigende, donkere wolken. 13 Ik zal ze uit alle volken terughalen en uit alle
landen bijeenbrengen, ik zal ze naar hun eigen land laten terugkeren. Op de bergen van
Israël en bij de waterstromen zal ik ze weiden, overal in het land waar mensen wonen. 14 Ik
zal ze laten grazen op een goede weide, ook hoog in de bergen van Israël zullen ze gras
vinden; op Israëls bergen zullen ze rusten op groen grasland en in een grazige weide. 15
Ikzelf zal mijn schapen weiden en ze laten rusten – spreekt God, de HEER. 16 Ik zal naar
verdwaalde dieren op zoek gaan, verjaagde dieren terughalen, gewonde dieren verbinden,
zieke dieren gezond maken – maar de vette en sterke dieren zal ik doden. Ik zal ze weiden
zoals het moet.
17 Wat jullie betreft, mijn schapen, dit zegt God, de HEER: Ik zal rechtspreken tussen het ene
schaap en het andere, tussen rammen en bokken.

[Evangelie: Mattheus 25, 31-46] (Nieuwe Bijbelvertaling)
31 Wanneer de Mensenzoon komt, omstraald door luister en in gezelschap van alle engelen,
zal hij plaatsnemen op zijn glorierijke troon. 32 Dan zullen alle volken voor hem worden
samengebracht en zal hij de mensen van elkaar scheiden zoals een herder de schapen van de
bokken scheidt; 33 de schapen zal hij rechts van zich plaatsen, de bokken links. 34 Dan zal de
koning tegen de groep rechts van zich zeggen: “Jullie zijn door mijn Vader gezegend, kom en
neem deel aan het koninkrijk dat al sinds de grondvesting van de wereld voor jullie bestemd
is. 35 Want ik had honger en jullie gaven mij te eten, ik had dorst en jullie gaven mij te
drinken. Ik was een vreemdeling, en jullie namen mij op, 36 ik was naakt, en jullie kleedden
mij. Ik was ziek en jullie bezochten mij, ik zat gevangen en jullie kwamen naar mij toe.” 37
Dan zullen de rechtvaardigen hem antwoorden: “Heer, wanneer hebben wij u hongerig
gezien en te eten gegeven, of dorstig en u te drinken gegeven? 38 Wanneer hebben wij u als
vreemdeling gezien en opgenomen, u naakt gezien en gekleed? 39 Wanneer hebben wij
gezien dat u ziek was of in de gevangenis zat en zijn we naar u toe gekomen?” 40 En de
koning zal hun antwoorden: “Ik verzeker jullie: alles wat jullie gedaan hebben voor een van
de onaanzienlijksten van mijn broeders of zusters, dat hebben jullie voor mij gedaan.” 41
Daarop zal hij ook de groep aan zijn linkerzijde toespreken: “Jullie zijn vervloekt, verdwijn uit
mijn ogen naar het eeuwige vuur dat bestemd is voor de duivel en zijn engelen. 42 Want ik
had honger en jullie gaven mij niet te eten, ik had dorst en jullie gaven me niet te drinken. 43
Ik was een vreemdeling en jullie namen mij niet op, ik was naakt en jullie kleedden mij niet.
Ik was ziek en zat in de gevangenis en jullie bezochten mij niet.” 44 Dan zullen ook zij
antwoorden: “Heer, wanneer hebben wij u hongerig gezien of dorstig, als vreemdeling of

naakt, ziek of in de gevangenis, en hebben wij niet voor u gezorgd?” 45 En hij zal hun antwoorden: “Ik verzeker jullie: alles wat jullie voor een van deze onaanzienlijken niet gedaan hebben, hebben jullie ook voor mij niet gedaan.” 46 Hun staat een eeuwige bestraffing te wachten, de rechtvaardigen daarentegen het eeuwige leven.’

[overweging:]
Ezechiël 34, over de slechte herders en de goede herder en Mattheus 25 over de werken van barmhartigheid. Waarschijnlijk verdenkt u mij ervan dat ik ze zelf hebben uitgekozen, vandaag.
Hij moet weer zo nodig het over compassie hebben, zijn stokpaardje berijden.
Ik moet u teleurstellen. Ik heb niets zelf uitgekozen (dat doe ik overigens nooit en wonderwel kom ik toch heel vaak met verschillende delen van de bijbel ook weer op die compassie terecht). Ligt het aan mij of stroomt de bijbel ervan over? Ik denk het laatste.
Maar vandaag ligt er wel duimendik bovenop en het is bepaald niet de eerste keer dat ik over deze bijbel gedeelten mag preken. Is het dan steeds hetzelfde? Kan ik, als het ware, een oude preek uit het archief halen?
Nee dat kan niet, daar doe ik u geen recht mee, maar misschien nog erger, daar doe ik de bijbel gedeelten geen recht mee.
Bijbel gedeelten klinken elke keer weer anders vanwege de klankkast van de actualiteit, de huidige werkelijkheid.
En deze bijbel gedeelten klinken vandaag anders door de klankkast van de actualiteit in Israël en de Palestijnse gebieden.
Ezechiël is ooit op schrift gesteld vanwege de Joodse hoorders. Het gedeelte dat we gelezen hebben is een bemoedigend stuk voor de verdrukte en gewonde, gekwetste mensen uit Israël.
God zegt: bij die slechte herders, die ze onderdrukken en uitbuiten, haal ik ze weg en ik zal mijn volk zelf gaan weiden. Op de groene heuvels van Israël zullen ze kunnen rusten.
Het zal de joden van vandaag de dag als muziek in de oren klinken: rust en vrede, groen grasland en grazige weiden. Ik zal zelf op zoek gaan naar de verdwaalde dieren, de verjaagden dieren terughalen, gewonde dieren verbinden en zieke dieren gezond maken.
Niets dat de joden van nu liever zouden willen, denk ik: de gegijzelde joden terug halen.
Maar dan ineens keert het beeld in het Bijbelverhaal, zoals zo vaak: je wordt weer op het andere been gezet. Net als je je als hoorder, zeker als Joodse hoorder comfortabel begint te voelen, keert het beeld.
Maar, zegt God, ik zal me keren tegen de vette en de sterke dieren. Ik zal rechtspreken tussen het ene schaap, en het andere. Tussen de rammen en de bokken.
Zou Jezus deze zinsnede ook voor ogen hebben gehad toen hij zijn gelijkenis uitsprak, die is opgetekend in Mattheus 25?
Bij het oordeel dat daarin wordt weergegeven worden de schapen van de bokken gescheiden en tegen die sterke dieren, mag ik het vertalen met de mensen die de macht in handen hebben, de machtigen, zij die het in de wereld voor het zeggen hebben: Tegen hen

wordt gezegd: ik had honger en jullie hebben mij niet te eten gegeven, dorst en jullie hebben mij niet te drinken gegeven; ik was ziek en jullie hebben niet naar mij omgekeken!
U kent de gelijkenis en wat Jezus zegt als de machtige vervolgens vragen in verwondering: wanneer dan toch?
In zoverre je dat aan één van de onaanzienlijksten van mijn mensen niet hebt gedaan, heb je het mij niet gedaan.

We hebben ons de verhalen van Jezus als christenen toegeëigend en dan leggen we bij deze gelijkenis vooral de nadruk op het eerste gedeelte: ik was hongerig en je hebt me gevoed; vreemdeling en je hebt me gehuisvest. Wanneer je het aan één van de onaanzienlijksten van mijn mensen hebt gedaan', heb je het mij gedaan. Dat geeft ons nog een beetje troost, daar kunnen we misschien nog aan voldoen, dat lukt ons vast nog wel, één mens.
Heel mooi maar dan is er weer zo'n omkering in de bijbel die ons meteen op het andere been zet. Er staat daarna ook voor ons, niet alleen voor de machtigen: wanneer je het één van de onaanzienlijksten van mijn mensen niet hebt gedaan, dan heb je het mij niet gedaan.
Die gelijkenis is natuurlijk in eerste instantie uitgesproken ten opzichte van de Joodse hoorder van die tijd. Het heeft weliswaar geen plek gekregen in hun heilige geschriften, maar als het nu vandaag eens zou klinken in de machtscentra van de Joodse gemeenschap, en ze zich erdoor zouden laten gezeggen, zou dan het verschrikkelijke tij nog kunnen keren?

Als de verhoudingen zo verziekt zijn als tussen de Joden en de Palestijnen dan lijken bezinnende verhalen, zoals zo'n gelijkenis, hun kracht verloren te hebben.
Zeker bij de geharde Hamas strijders, die er niet voor terug schrikken om de verschrikkelijke dodelijke aanval uit te voeren op onschuldige Joden en ook bij de fanatieke joodse kolonialist, die bij onschuldige Palestijnen hun olijfoogst vernietigen, en ook bij het joodse bestuur dat de Palestijnse arbeiders zo maar hun verblijfsvergunning ontzeggen.
Maar er zijn ook anderen, mensen van goede wil, onder joden en onder Palestijnen, mensen die de vrede en het vreedzame samenleving zoeken.
Zeker, het zullen er minder zijn dan twee maanden geleden, want het kwaad heeft weer opnieuw terrein gewonnen. Maar ze zijn er nog altijd, mensen van goede wil en zij hebben uiteindelijk de toekomst.

En dan nog dit: die gelijkenis is niet alleen bedoeld voor de Joden en de Palestijnen in hun conflictgebieden. Het Woord keert zich ook tegen ons, in onze conflictgebieden, in onze strijd voor een leefbare wereld.
Het wordt ons aanstaande woensdag bijvoorbeeld bij de verkiezingen weer gevraagd: Kies je voor het sterke, het machtige, dat wat de economische en de financiële macht in handen heeft of kies je voor het zwakke, dat wat gewond is en zorg nodig heeft, dat wat moet worden gesteund: de vreemdeling, de hongerige, de naakte.
We zingen straks een lied wat dit mijns inziens zeer mooi weergeeft: gezang 973

Om voor elkaar te zijn, uw oog en oor
te zien wie niet gezien wordt, niet gehoord,
om op te vangen we zijn thuis verloor

Om voor elkaar te zijn, uw hand en voet
te helpen wie geen helper had ontmoet
wie dorst of hongert wordt getroost, gevoed

Om voor elkaar te zijn, uw hart en mond
om op te komen voor wie is verstomd
voor wie gevangen zit of is gewond

Voor hen roept u ons, Christus, uw gezicht te zijn.

Een psychiatrisch patiënt zei kort geleden ineens uit het niets:

God laat zich kennen in de daden van mensen van goede wil.
Daarop zou ik alleen maar Amen, willen zeggen, en ik hoop, u ook.

Paul Oosterhoff, pauloosterhoff@planet.nl